

Jak pečujeme o dlužníky

Věřit, že diarrhoea prodlužnické dobročinnosti skončí milostivým létem 2023, mohl jen adept na mistra světa ve skoku na špek. Přitom to, že stát výměnou za zaplacení jistiny promíjí sankční poplatky, je vcelku rozumné řešení. Což zcela určitě nelze říct o snaze prosadit zkrácení doby oddlužení na tři roky. Zdá se, že by se dlužníkům mohla otevřít slušná šance na to, aby se na tři roky někde tiše zašili, pak se vcelku jednoduše oddlužili a zase vesele vyrazili do světa plného cizích peněz. Ne že by to celé bylo nějaké nové téma, 17. 10. 2023 o tom jednal odborný seminář v Poslanecké sněmovně. O tři dny později uspořádala Exekutorská komora ČR kulatý stůl na téma „Soudní exekutoři – odpovědnost nejen profesní, ale i společenská, institucionální pojistky jejich nezávislosti“. U toho stolu jsem byl a tedy i slyšel, že i tam téma dlužníků a „péče“ o ně rezonovalo. Účastníci, jak asi jinak, právníci různých profesí, na tohle téma mluvili poměrně dost. Podle zprávy v Advokátním deníku dost podobně, jako se mluvilo v Poslanecké sněmovně. Když to řeknu velmi mírně, na adresu zmíněné „péče“ rozhodně nezněly ovace. Některé komentáře byly docela ostré. Třeba že to, co se v téhle záležitosti u nás děje, je morální hazard směřující k eliminaci odpovědnosti za vlastní jednání. Anebo že pomyslné kyvadlo, které začínalo v 90. letech za prakticky nulové vykonatelnosti soudních rozhodnutí, tedy nevytahatelnosti práva, a které (snad) po schválení exekutorského řádu překývalo na druhou stranu, se opět vrací zpět směrem k těm devadesátkám a té nevytahatelnosti práva. Zájmy dlužníků jsou nezaslouženě favorizovány, zatímco pojem exekuce anebo dokonce exekutor se pomalu stávají sprostými slovy.

Ale nejen to. Za sebe jsem u kulatého stolu pochlubil vcelku nezpochybnitelným zjištěním, že orgány činné v trestním řízení už namnoze nestíhají evidentní úvěrové podvody spočívající v tom, že dlužník si na zaplacení svého původního dluhu sjedná úvěr, aby ho mohl zaplatit, sjedná si další úvěr a pak pokud možno ještě další. Vše s chladným vědomím, že tohle všechno nemůže zaplatit ani kdyby mu to mělo zachránit život. Trestní stíhání ale nikdo nezahájí, protože přeci nebožák se drápal z dluhové pasti a zkuste ho za to trestně stíhat. Též jsem připomněl, kdo bude tento finanční mejdan platit. Nedovedu si například představit, že by se významně snížená vymožitelnost pohledávek neprojevila v obchodní politice peněžních ústavů, případně jiných subjektů, které obchodují s úvěry nebo na úvěr. Nezajímám se o detaily, které jsou obchodním tajemstvím, ale pravidla hry jsou zcela jasná. Jestliže se zvýší riziko defektních pohledávek, kdokoliv, kdo chce svoji činnost v peněžním ústavu vykonávat s péčí řádného hospodáře, prostě musí hledat náhradní zdroje pro krytí možných ztrát. Takže se lze jen dohadovat, jestli by například úroky z termínovaných vkladů nebyly vyšší, kdyby se peněžní ústavy nemusely připravovat na další rány způsobené protěžováním dlužníků, čímž myslím například ono zkrácení doby pro oddlužení. Možná to dělají ty peněžní ústavy i jinak, ale nějak to prostě dělat musí. Nechat se žalovat akcionáři o náhradu škody nebo dokonce stíhat trestně pro porušování povinností při správě cizího majetku, nejspíš nechce nikdo.

Podobně to vypadalo ve Sněmovně. Člen Legislativní rady vlády doc. JUDr. Bohumil Havel Ph.D., uvedl na margo návrhu doby oddlužení fyzických osob doslovně toto: „Návrh novely nevyužívá možnosti směrnice, když autoritativně sjednocuje oddlužení podnikatele a spotřebitele, ač u obou jsou jiné motivace, jiné dopady na trh a směrnice to vědomě odlišuje (čl. 24) a v ČR neexistují studie prokazující, že je toto spojení vhodné.“ Ještě dále šel předseda Národní rozpočtové rady Mojmir Hampl. Podle něj: „V případě navrhované úpravy legislativy nejde jen o konkrétní kvantifikovatelné ekonomické či finanční dopady, ale i o nepříjemný posun v myšlení. Zdá se, že s větší tolerancí Čechů k zadlužování soukromému i veřejnému, jde ruku v ruce i chuť se dluhu nejrůznějšími metodami

snadněji zbavovat. A ne všechny tyto metody jsou žádoucí, či správné z hlediska udržení přiměřené rovnováhy mezi dlužníky a věřiteli.“ Předsedkyně Svazu českých a moravských bytových družstev zase upozornila na to, že vstřícnější přístup státu k dlužníkům způsobuje, že majitelé bytů se dostávají do pozic nedobrovolných věřitelů, kteří nesou náklady na bydlení neplatících sousedů.

Proti jsou už dnes jen lidé, kteří nepředkládají argumenty, ale ventilují emoce. Ovšem docela úspěšně. Takže například podle člověka, který byl označen za odborníka na dluhovou problematiku, spočívá podstata celého problému v tom, že exekutorské úřady bojují o to, kdo bude mít více dlužníků, kdo bude mít více lidí v exekucích a kdo si z toho koláče vlastně ukrojí nejvíce. Což je podle něj velká chyba. Ale je odborník a umí poradit. Některé soudy podle něj „...pořád tady koukají na to, že ať je smlouva jakákoliv, že ten člověk podepsal, tak má prostě smůlu. Vůbec jako nekoukají na to, že ta smlouva může být protiprávní. A od toho se odvíjí to, že tady strašně málo postihujeme v té trestněprávní rovině ty pachatele vlastně toho obchodu s dluhy.“ Takže zmíněný odborník by viditelně byl rád, kdyby se z dnešní ostudy, když někdo vymáhá zaplacení dluhu, stal rovnou trestný čin. Půjčil a teď to chce lotr zpátky! Docela by mě zajímalo, kde studují ti odborníci na dluhovou problematiku. Připadá mi, že nikde, ale živí se tím, že od rána do večera poslouchají vyprávění o tom, jak se vypravěči stala taková nepříjemná věc, že dělal jeden dluh za druhým. A věří tomu.

Pikantní tečkou za tímhle blábolem je stížnost, kterou průběžně slýchám. Mnozí soudci si stýskají, že Nejvyšší soud bourá zavedená paradigmatata exekučních titulů, které již soudy v rámci exekuce nemají přezkoumávat a čím dále, tím více nárokuje, aby i tyto vykonatelné rozsudky naopak přezkoumávány byly. Jako že po nalézacím řízení, které pravomocně skončilo a někdo má platit, má následovat v rámci exekuce další přezkum, jestli má povinný doopravdy platit.

Světlem na konci tunelu, tedy pokud nejde o protijedoucí vlak, je informace o tom, že lidé už nošení dlužníků na rukou začínají mít plné zuby, a poukazují na to, že když oni musí platit své dluhy, měli by platit i ostatní. Jestli to ale k něčemu v této politické situaci bude, je jen velkou otázkou. Kdy v dějinách lidstva zajímalo třeštěnce, co si myslí normální lidi?

JUDr. Tomáš Sokol,

partner, advokát, Sokol, Novák, Trojan, Doleček a partneři, advokátní kancelář s.r.o.
člen představenstva České advokátní komory

Text byl uveřejněn v EPRAVO.CZ Magazine 3/2023

Další články:

- [Proč musí obhájce u soudu mlčet?](#)
- [Advokátní úschovy a kolektivní vina](#)
- [Buřty, pivo a nenávisť](#)
- [Kolegialita jako klíč k úspěchu](#)
- [O co aktuálně usiluje vedení ČAK?](#)

- [O důstojnosti advokátního stavu](#)
- [O úspěchu restrukturalizace rozhoduje čas](#)
- [Stojí LL.M. za to?](#)
- [Verba docent ...](#)
- [Hodiny tikají každému](#)
- [Justice před soudem](#)